

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, професора

Козлової Олени Григорівни

на дисертацію Гирки Ірини Володимирівни

**«Управління формуванням професійної компетентності майбутніх
учителів інформатики в процесі фахової підготовки»,**

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність дослідження. Глибокі соціально-політичні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються в сучасній Україні, спонукають до реформування системи освіти, що має забезпечити можливості розвитку й самореалізації кожної особистості, пріоритетність загальнолюдських цінностей, формування поколінь, здатних навчатися впродовж життя, створення та розвиток цінностей громадянського суспільства. Успішність сучасної освітньої реформи, що легітимізована прийняттям Закону України «Про вищу освіту» (2017 р.) та науково обґрунтована у Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), визначальною мірою залежить від готовності вчителя до реалізації реформаційних перетворень. Йдеться про готовність кожного вчителя стати агентом змін, сформувати у школі, як сказано у Концепції, покоління «новаторів, здатних змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя». Особливої актуальності набуває проблема фахової підготовки вчителя інформатики, який повинен сформувати одну з п'яти ключових компетентностей сучасного громадянина – інформаційно-цифрову компетентність.

Вважаємо, що доцільність звернення авторки рецензованої роботи до проблеми управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки обґрунтовано достатньою мірою.

Тема дисертації І.В. Гирки відповідає формулі наукової спеціальності 13.00.06 і відповідним напрямам досліджень (теорія і методика управління освітою). Дослідження виконано відповідно до плану наукової роботи Української інженерно-педагогічної академії в межах держбюджетної теми «Теоретико-методологічні засади розробки змісту неперервної інженерно-педагогічної освіти» (протокол № 6 від 16.06.2011 р., державний реєстраційний номер РК № 0111У005050) та в межах наукової теми, над якою працює колектив Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Дисертанткою чітко визначено понятійно-термінологічний апарат дослідження, методологічну й теоретичну основу та, відповідно до поставлених завдань, успішно виконано цілий комплекс робіт.

Результативність дослідження Гирки Ірини Володимирівни забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, запровадженням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті, завданням дослідження.

Заслугує на увагу запропонований дослідницею комплекс теоретико-методологічних основ управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки, а саме: підходи (особистісно зорієнтований, системний, діяльнісний (с. 82)); принципи (забезпечення високої якості освітніх послуг; регулярного зворотного зв'язку, інформаційної достатності, професійної компетентності, цілеспрямованості, фундаментальності, адаптивності, комплексності, системного самовдосконалення (с. 84)) та функції (інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, організаційно-виконавча, контрольна-діагностична (с. 86)).

Відзначимо застосування відповідного комплексу методів дослідження, що зумовлено специфікою роботи. Використання теоретичних методів аналізу, порівняння, класифікації, систематизації, узагальнення, забезпечило

вивчення наукової літератури щодо ступеня опрацювання проблеми дослідження, виявлення та конкретизації сутності й структури професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки. Використання методу моделювання дозволило здійснити розробку структурно-функціональної моделі системи управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки. Позитивно оцінюємо застосування комплексу емпіричних методів: анкетування, спостереження, інтерв'ювання, метод експертних оцінок, метод збору інформації, опитування для виявлення проблем і суперечностей у фаховій підготовці майбутніх учителів інформатики та визначення рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки. Як свідчить аналіз дисертаційної роботи, проведений педагогічний експеримент забезпечив перевірку ефективності впровадження структурно-функціональної моделі управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки. Ефективними виявилися методи математичної статистики для кількісного та якісного узагальнення результатів дослідницько-експериментальної роботи.

Зауважимо, що структура роботи не викликає заперечень, простежується збалансованість поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків.

Робота складається зі вступу, двох розділів і висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 234 сторінок, зокрема 152 сторінки основного тексту. Робота містить 15 рисунків та 16 таблиць.

У вступі до дисертації авторка розглядає сучасний стан наукової розробки проблеми, її актуальність, що фактично зумовило необхідність проведення даного дослідження. Під час розгляду проблематики дослідження

обґрунтовано роль управління в процесі професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

Позитивно оцінюємо те, що під управлінням формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки дисертантка розуміє цілеспрямовану діяльність всіх суб'єктів освітнього процесу, що направлена на створення сприятливих умов для реалізації функцій, виконання яких сприяє формуванню професійної компетентності й досягненню цілей фахової підготовки майбутніх учителів інформатики відповідно до вимог міжнародних стандартів (с. 79).

І.В. Гирка доводить, що «необхідність розробки структурно-функціональної моделі системи управління формуванням професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики зумовлена низкою обставин, а саме: така модель системи дозволяє об'єктивно представити досліджуваний процес, обґрунтувати та розкрити його внутрішню структуру, що має відображати єдність його елементів, які взаємопов'язані та взаємозалежні; побудова структурно-функціональної моделі системи дає можливість систематизувати інформацію щодо процесу управління формуванням професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики під час фахової підготовки» (с. 138).

Заслуговує на увагу те, що реалізацію запропонованої структурно-функціональної моделі системи управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики було здійснено на базі вищих педагогічних навчальних закладів, які увійшли до експериментальної групи, а саме: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка та Комунальний заклад «Харківська гуманітарна педагогічна академія» Харківської обласної ради. Для проведення експерименту дисертанткою було створено управлінсько-інформаційний простір «Управління формуванням професійної компетентності у майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки», що діяв паралельно з

підрозділом «Школа викладача-початківця» (с. 151), де проходила робота щодо впровадження розробленої структурно-функціональної моделі (с. 151).

Результати експериментального дослідження, проведеного І.В. Гиркою, довели, що розроблена структурно-функціональна модель системи управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки сприятливо впливає на підвищення ефективності управління означеним процесом в педагогічних ВНЗ.

Вважаємо, що основні наукові результати дисертації відображають особистий внесок автора в їх досягнення.

Матеріали та висновки дисертації опубліковано в 26 працях автора, зокрема 7 статей у наукових фахових журналах і збірниках наукових праць, 2 статті – в іноземних виданнях, 2 збірника методичних рекомендацій, 15 – у збірниках матеріалів конференцій.

Констатуємо, що подача змісту дослідження характеризується науковим стилем викладення, усі розділи та підрозділи дисертації логічно пов'язані, основні результати, висновки та пропозиції достатньо повно обґрунтовані й аргументовані.

Автореферат дисертаційної роботи повною мірою відображає зміст роботи й акцентує увагу на її найбільш значущих положеннях.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Гирки Ірини Володимирівни, у контексті наукової дискусії, зупинимося на деяких її недоліках та висловимо побажання:

1. У Розділі 1, п. 1.1, на наш погляд, доречно було б подати структуру формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики.
2. У Розділі 1, п. 1.1 зазначено, що «формувальне оцінювання як одне зі складових оцінки процесу формування професійної компетентності вчителя інформатики позитивно впливатиме на управління цим

- процесом» (с. 57). На наш погляд, у роботі недостатньо обґрунтовано завдяки яким саме чинникам таке оцінювання позитивно впливає на результативність управління означеним процесом.
3. Складовою структурно-функціональної моделі системи управління формуванням професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у процесі фахової підготовки, представленій у роботі (с. 147), є управлінсько-інформаційний простір досліджуваного процесу, який об'єднує всі компоненти системи. Однак, поняття «управлінсько-інформаційний простір» відсутнє у науковому апараті дослідження та висновках. На наш погляд, варто було б пояснити місце даного компоненту у системі управління у розробленій автором моделі.
  4. У ході педагогічного експерименту дослідницею для науково-педагогічних працівників було розроблено і впровадженено спецкурс «Особливості управління формуванням професійної компетентності у майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки» (с. 154–155). Вважаємо, що доречним було б подати програму означеного спецкурсу в додатках.
  5. Вважаємо, що для повноти уявлення про цілісність дисертаційного дослідження авторці слід було б розширити репрезентативність закладів вищої освіти, на прикладі яких розглянуто реалізацію програми професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

Зазначимо, що висловлені зауваження не є принциповими для загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи І.В. Гирки і мають дискусійний характер.

Загальний висновок

Таким чином, дисертація є завершеним, самостійним дослідженням, результати якого характеризуються науковою новизною, практичною значущістю, та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження

наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанови Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015), а її автор – **Гирка Ірина Володимирівна** – заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту освіти та
професійної підготовки,
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

О. Г. Козлова

